

KERES- KEDELEM MŰLT IDŐBEN

Molnár Károly miniszterhelyettes megnyitja az állandó kereskedelem-történeti kiállítást. (Jobbra) Somogyi Sándor főigazgató

Budán a várkerület Fortuna u. 4. sz. ház műemlék. Három középkori házból építettek egybe. Buda város tanácsa 1784-ben vásárolta meg, hogy itt fogadót létesítsen, majd bérbe adta Bellian Jánosnak és feleségének. 1785-ben nyitották meg a fogadót és a kávéházat. A Fortuna fogadó virágkora az 1791-es országgyűlés idején kezdődött. Több világhíró is megemlíttette könyvében. A XIX. században Buda legjobb fogadója, amelynek dísztermében előadásokat is tartanak. Bár a fogadó helyiségeit 1868-tól az Egyetemi Nyomda bérelte, 1872-től azonban börtönként vette igénybe a törvényszék.

1966-ban e házban nyílt meg a világ első Vendéglátóipari Múzeuma. Idén nyitották meg az állandó kereskedelem-történeti kiállítást is. Jelentőségéhez nem fér kétség, hiszen a múlt megismeréséhez a mindennapok legapróbb dolga — így a bevásárlás és az ezzel kapcsolatos kereskedelmi tevékenység is — sok érdekes anyagot szolgáltat. Mint ahogy azt Molnár Károly belkereskedelmi miniszterhelyettes is elmondta az ünnepélyes megnyitón: — „A mai bolti dolgozók műveltebbek, szakmailag képzetebbek az egykori szatócsboltok segédeinél. A közkinccsé tett múzeumi anyagok mégsem csupán ipar- és szakmatörténeti emlékek, hanem a szakismeretek, a szakmai műveltség, a tapasztalatcsere bővítésének jelentős forrása.”

TEKINTSÜK MEG A MÚZEUMOT

Hároméves szorgos gyűjtő tevékenység eredményeként 50 ezer felett van a begyűjtött, rendszerezett és tudományosan feldolgozott anyagok száma. Jelentős, de nem kielégítő a múzeum birtokában levő 2200 darabos fogyasztási és értékesítési szövetkezeti anyag — mondja Somogyi Sándor főigazgató. Az elkövetkező időszak feladata a szövetkezeti emlékek gyűjtése.

A kiállítás bemutatja a kereskedelem tevékenységét 1780—1938-ig, bevezetőül

szemelvényt ad régi metszetek alapján a római kori kereskedelemről is.

Igen látványos, impozáns a vásári kereskedelem egy 370 cm széles tablón. Eredeti vásároló ládák, csiznák, lenárúk, mázas fazekak és egy 1852. évi országos vásárnaptár stb., teszik élővé a vásári képet.

A vásári kereskedelem évszázadokra nyúlik vissza, itt adta el a lakosság állatait, felesleges terményeit és itt vásárolta ruházati, háztartási szükségleteit, s kézi szerszámokat, termelési eszközöket.

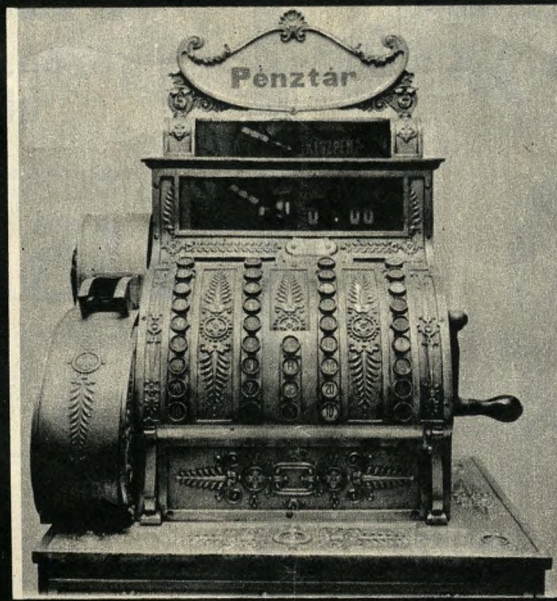
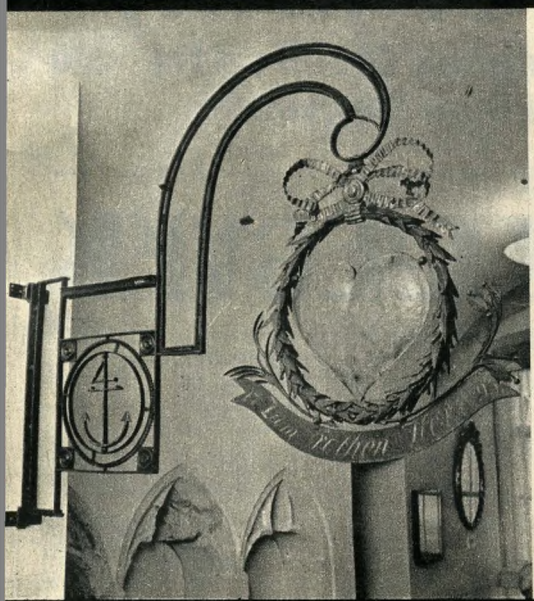
Nem annyira szép, mint inkább érdekes a Zala megyei Hahót községből származó szatócs bolt kb. 50 fiókkal, amelyekből 150—160 éven keresztül adták el az árut.

A Pest megyei Solymár községből származó vegyeskereskedés sok fiókkal, cukor, só, liszt hombárral. A század elején készült nagyon szép kivitelben a jellegzetes angyalféjes Stühmer édességbolt berendezés.

A bolti berendezéseket élővé teszik a korabeli kávé, teás, cukorkás, frankkávé stb. dobozok, a valódi süvegcsukor, a kávépörkölő, a kézi mák-dió darálók, a petróleumtartály és pun.pá, a lámpaüvegtartó üvegekkel, — régiesen cilinderekkel.

Ezen a helyen a Műemlékfelügyelőség szakemberei középkorból eredő kő ülőfülkéket is tártak fel. Ahol 6—700 éve kapualj volt, ott most régi cégek vannak kiállítva. A Fekete Kutya, amely Miskolcon a Wendlich fűszerüzlet cégére volt, a Fehér Menyasszony egy váci kelengyeből, a Veres Szív, amely Székesfehérváron egy fűszerboltnak adta a nevét. Megtaláljuk a múzeumban a mezőberényből származó Hangya Szövetkezet cégérét, melyet a múlt század végén használtak.

Egy külön tárlón a cégéres levélpapírok az 1850-es évektől 1930-ig, ezek között van a Menyasszonyhoz, Völgyenyhez, Kék Szőlőfürdőhöz, a Hátkosaras Asszonyhoz, Három oroszlánhoz, a Cukor Süveghez, a Szerceszenhez, a Bányász, a Fekete Medve stb.

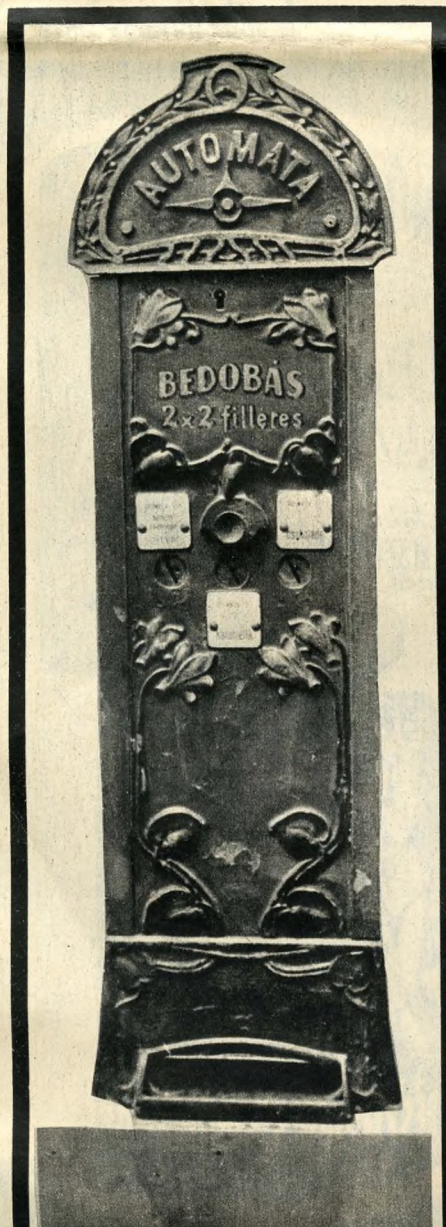
cégér. A cégereknek régen többek között az volt a hivatásuk, hogy az olvasni nem tudók megismerjék a boltot. Ma is talán jobb lenne a sorszámozott boltok helyett mint pl. 1427-es ruházati bolt, vagy a 2847-es vegyesbolt megjelölése.

A kiállítás értékes és érdekes anyagai közt vannak 150–180 éves iparengedélyek, segédlevelek, tanoncszerződések, iskolai bizonyítványok, 1813. évről árjegyzék,

melyből megtudjuk, hogy a „disznó zsirok Ittjeje 24 kr, a nyers Szalonna Fontya 13 kr, egy pár szappan a városokon 25 kr a falukon 21 kr.”

Számvető tábla 1848-ból a szorzás könyvnyitására. Levelező könyv a levélírás formai és tartalmi írásának oktatására.

Találunk írást az 1830 évben alakult Kereskedők iskolájáról, ameyet Bibancó Gyula Emánuel alapított.

Hirdetmény

katonai posztók, másféle tiszta gyapju, félgyapju és manipulált szövetek (kereskedelmi árú), konfekcionált köpenyek és férfiruhák, valamint takarók készleteinek bejelentése tárgyában.

A magyar kir. minisztérium 4.394/1916. M. E. számú rendelete alapján mindazok a személyek, cégek, egyletek és onkormányzati testületek, amelyek **katonai posztók, másféle tiszta gyapju, félgyapju és manipulált szövetek (kereskedelmi árú), konfekcionált köpenyek és férfiruhák, valamint takarók** előállításával iparszerűen foglalkoznak, ily eszközöket iparszerűen felhasználnak, feldolgoznak vagy őrizetben tartanak **kötelesek az 1916. évi szeptember 30-án birtokukban vagy őrizetükben levő készleteket a megszabott bejelentő lapok felhasználásával legkésőbb 1916. évi október hó 10-ik napjáig a készlet raktározási helyére nézve illetékes kereskedelmi és iparkamarának bejelenteni.**

E rendelet alapján a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara főhívja az érdekelteket, hogy a bejelentéseket pontosan teljesítsék és az előírt ingyenes bejelentő lapokért a kamara irodájában (V., Szemere-utca 6.) hétköznaponként délelőtt 9—11 óra között jelentkezzenek, vagy azok megküldését sürgősen írásban kérjék.

Azok a cikkek, amelyeket a rendelet értelmében **be kell jelenteni**, a következők:

1918. november 20.

M.B. XV-192. 1. sz. szám.

A kereskedelmi levelek egy idézete, amelyet Ernyei Lajos Úri és Női divatüzlet Octogon téri üzlete használt:

*Elvem
Újdonsággal, választékkal
Közönséget vonzani
Jó áruval, olcsó árral
Vevőket megtartani.*

A kiállított szövetkezeti anyagok között találunk a Magyar Köztisztviselők Fogyasztási és Értékesítési Szövetkezeti részjegyeket, bevásárlási könyvet, évi jelentéseket a szövetkezet működéséről. Az Általános Fogyasztási Szövetkezet vásárlójegeit és más írásos anyagot.

A Hangya szövetkezettől van a legtöbb — de nem elegendő — anyag, többek közt gróf Károlyi Mihály 1906-ból eredő Parádi Szövetkezeti részjegye, boltoskönyv, árjegyzék, szövetkezeti részjegy, tagsági és vásárlási könyv, szükségpénzek stb.

Az újonnan megnyílt Kereskedelmi Múzeum kiállítását csupán vázlatosan tudtuk ismertetni, melynek megtekintése a Vendéglátóipari Múzeummal együtt nagy élményt, és a szakmai múlt megismerését adja minden kereskedelmi és vendéglátóipari dolgozónak, hasznos gondolatokat a mai generációknak.

Fotó: Andronyi András

Háztartási cérna árusítása.

A kormány a fűrészes háztartási cérnát becsült rendelkezésére. Ezt a cérnát a borsó és más érvényben lévő egyetemi alomanyag G. szabvány (6. számú szabvány) ellenében fogja az állam (fűrészes kereskedő) újonnan kiadni. Minden két szövetre egy kártya 50 méterre „M. P. K.” jelzéssel ellátott cérnát foglalt kiadásra, tehát két szövetre egy, négy szövetre kártya, hat szövetre három kártya cérnát kapunk a kereskedő adni. A cérnák szöveti szabványát az utolsó szabvány nem változó be, tehát három szövetre egy kártya, öt szövetre két kártya 8-ig tovább, így tovább. Három számú kártyák kiadása esetén a kereskedő agentúrát tartott fűrészes kártya cérnát adni a háztartás azt elfogadni köteles, a szövetben válogatni nem lehet. Fűrészes számú kártyák kiadásánál pedig a kereskedő a borsó és más érvényben lévő szabványt tartott fűrészes adni. Altnak csak egy kártya cérnára van igény, az nem válogathat, hanem a kereskedő köteles az érvényben lévő szabványt tartott fűrészes adni. A háztartás a cérna szabványt december hó folyamán tartott kiadásra, mert aznap a jegy érvényre lép. A cérna kiadásának részletei a kártyákra fel van tüntetve, a kártyákra fel van tüntetve a kártyákra fel van tüntetve. Kérjük követni el az 1916. évi L. C. D. 34. értelmében 2 hónapig tartó kiadásra és 600 koronás tartózkodási engedéllyel kiadandó az a kereskedő, aki azt a cérnát vagy kártyát vagy a megadott árúkat adni kell az a jegy kiadásánál vonatkozik, vagy beváltást más feltételhez köti, vagy a fenti rendelkezéseket bármilyen megfogalmazásban, érvényben lévő, melyek a cérna árusítását megnehezíti kereskedő névára.

L. Kártyák:
Schäffer Miksa Dörmantár 4, Pöschel József Kri-
stóf 4, 9. Dörmantár Adolf Kriestina-utca 78. Brück János Álló-

Királyutca 78. Fodor József Királyutca 100. Károlyi János
Andrássy-utca 78. Póder Lajos Nagymezőutca 26. Baross Imre,
Szendrői utca 46. Galamb Károlyi Szépi László-utca 46. Kromay
János Rózsavirág utca 9. Szendrői Vilmos, Hosszú-utca 98.

